

Praha 11. 6. 2010

29

Činnost chirurgických oborů v ambulantní péči v roce 2009

Activity of branches of surgery in out-patient care in 2009

Souhrn

Tato Aktuální informace podává přehled o činnosti chirurgických ambulancí, jako je druh a počet chirurgických ošetření-vyšetření, počet ošetřených úrazů ve vztahu k věku zraněné osoby a druhu úrazu a o počtu fyzických osob a jejich úvazků, které činnost ambulancí po odborné stránce zajišťují. Nabízí také jednoduché srovnání těchto ukazatelů podle krajů ČR.

Summary

This Topical Information serves a review about activity of surgery branches in out-patient care, e. g. the number and kind of surgical examinations and treatments, the number of injuries according to age of injured person or type of injury and the number of surgeons and medical sisters which are involved in surgical care. This Topical Information also provides a simple comparison of these out-patient surgical care activities among particular regions of the Czech Republic.

Ambulantní oddělení a pracoviště chirurgických oborů včetně ambulantních částí nemocnic provedla v roce 2009 celkem 11 750 693 ošetření a vyšetření. To představovalo nepatrné snížení o dvě desetiny procenta oproti roku 2008. V přepočtu na 1 000 obyvatel ČR to bylo o zanedbatelných 9 návštěv méně než v roce 2008. Je ale třeba říci, že se oproti roku 2008 snížil sběr o 29 výkazů (výkaz o činnosti odevzdalo o 29 zdravotnických zařízení méně než v roce 2008). Chirurgický výkaz vyplňují tato oddělení a pracoviště chirurgie: chirurgie a dětská chirurgie, ortopedie, traumatologie, neurochirurgie, cévní chirurgie, hrudní chirurgie, kardiochirurgie, korektivní dermatologie a plastická chirurgie včetně léčby popálenin.

Činnost chirurgických ambulancí

Z činnosti chirurgických ambulancí se sledují první ošetření, kontrolní ošetření, konsiliární vyšetření a jednodenní chirurgie. Struktura této činnosti je každým rokem přibližně stejná. Z výše uvedených 11,8 mil. výkonů největší objem představovala kontrolní vyšetření, kterých bylo v roce 2009 provedeno téměř 6,2 mil. (53 %). Následují první ošetření, kterých bylo téměř 5 mil. (42 %) a konsiliární vyšetření, kterých bylo provedeno 628 tis. (5 %). Z prvních ošetření bylo 1,64 mil. (33 %) ošetření pro úraz. V rámci těchto 3 základních skupin návštěv vzrostl oproti roku 2008 počet prvních a konsiliárních vyšetření a poklesl počet kontrolních ošetření. Ze všech sledovaných chirurgických oborů nejvíce ošetření-vyšetření vykázaly, stejně jako v předchozích letech, ambulance dospělé a dětské chirurgie (7 086 218 návštěv, tj. 60,3 %) a ambulance ortopedické 3 583 045 návštěv (30,5 %). Na zbývající chirurgické obory připadlo 1 081 430 návštěv (9,2 %). Z těchto ostatních oborů bylo nejvíce ošetření provedeno na traumatologii a na oddělení plastické chirurgie, korektivní dermatologie a popálenin.

Jednodenních chirurgických zákroků bylo v roce 2009 vykázáno 44 578 (tj. pokles o 17 % oproti roku 2008). Z toho bylo 60 % zákroků provedeno v ambulancích chirurgických, 21 % v rámci oborů plastická chirurgie, korektivní dermatologie a léčba popálenin a 14 % v ambulancích ortopedických. Na zbylé ambulance připadlo 5,2 % jednodenních chirurgií.

Na ambulancích sledovaných chirurgických oborů pracovalo celkem 3 187 lékařů a 3 533 samostatných zdravotnických pracovníků bez odborného dohledu (ZPBD). Průměrný roční přepočtený počet úvazků pracovníků (včetně smluvních) byl 1 889,2 u lékařů a 3 024,7 u ZPBD. Oproti roku 2008 poklesl počet fyzických osob na chirurgických ambulancích, ale narostl počet úvazků. To se týkalo jak lékařů, tak ZPBD. Na jeden pracovní úvazek lékaře připadlo v průměru 6 220 ošetření-vyšetření za rok.

Nejvíce ošetření-vyšetření na 1 000 obyvatel podle krajů poskytli chirurgové v kraji Hl. město Praha (1 486 návštěv na chirurgii), v kraji Plzeňském (1 297) a Královéhradeckém (1 292). Podobné rozložení na obyvatele podle krajů bylo také u prvních ošetření. Naopak nejméně návštěv na chirurgii na 1 000 obyvatel i nejméně prvních ošetření vykázali chirurgové v kraji Středočeském. K tomu je nutno doplnit, že údaje nejsou sledovány podle místa bydliště pacienta, ale podle sídla chirurgického pracoviště nebo oddělení.

Péče o úrazy

Speciálně sledovanou částí činnosti chirurgických ambulancí je péče o úrazy. Ty si vyžádaly celkem 1,64 mil. (33 %) ošetření ze všech prvních ošetření (1,65 mil. ošetření pro úraz v roce 2008). V porovnání s rokem 2008 bylo tedy v roce 2009 ošetřeno zhruba o 0,5 % úrazů méně. Znovu je ovšem třeba připomenout, že v roce 2009 byl sběr horší o 29 výkazů. Zdá se tedy, že se pokles počtu úrazů vyžadujících ambulanci ošetření v roce 2009 zastavil.

Rok	Úrazy podle prvních ošetření - celkem				
	Celkem	z toho			
		dopravní	pracovní a školní	sportovní	ostatní
2008	1 649 519	121 155	234 544	374 946	918 874
2009	1 640 975	122 400	228 154	366 846	923 575
Index v %	99,5	101,0	97,3	97,8	100,5

Rok	Úrazy podle prvních ošetření - monotraumata				
	Celkem	z toho			
		dopravní	pracovní a školní	sportovní	ostatní
2009	1 029 148	65 010	144 847	248 585	570 706
Podíl monotraumat na úrazech celkem v roce 2009	62,7	53,1	63,5	67,8	61,8

V roce 2009 bylo rozšířeno sledování úrazů podrobněji podle věku tak, že je nyní možno pracovat se 3 věkovými skupinami (0–14 let, 15–19 let a 20 a více let). Ve věkové kategorii 0–14 let bylo ošetřeno 321 498 úrazů (216 na 1 000 dětí ve věku 0–14 let). V roce 2008 to bylo 259 úrazů na 1 000 dětí, což představuje meziroční pokles 17 %. Je otázkou, zda je tato hodnota dostatečně vysoká, aby vyvážila nižší sběr výkazů v roce 2009. V další věkové kategorii, kategorii adolescentů (15–19 let), bylo zaznamenáno

204 305 úrazů (326 úrazů na 1 000 dětí ve věku 15–19 let). Pro tuto věkovou kategorii zatím není možné meziroční srovnání. Konečně ve věkové kategorii 20 a více let bylo zaznamenáno 1 115 172 úrazů (tj. 133 úrazů na 1 000 obyvatel dané věkové kategorie). Pokud jde o druhy úrazů, které jsou sledovány, bylo ve všech věkových skupinách rozložení podobné. Vždy bylo nejvíce úrazů „ostatních“. Do této kategorie spadají úrazy v domácnosti, ve volném čase, při hře, při různých zájmových činnostech apod. U dospělých nad 20 let jich bylo 60 %, u dětí a adolescentů necelých 50 %. Následovaly úrazy sportovní (u dětí a adolescentů po 30 %, u dospělých do 20 %), úrazy školní, respektive pracovní a nejméně bylo úrazů dopravních. Dále se ambulantně ošetřené úrazy sledují z hlediska rozsahu poranění. Celkově převažovala monotraumata (63 %) nad polytraumata. Nejvyšší podíl monotraumat byl u úrazů sportovních (téměř 70 %), nejnižší u úrazů dopravních (53 %). Zvlášť se sledují také úrazy pod vlivem návykových látek. Celkem bylo zaznamenáno 47 052 úrazů pod vlivem alkoholu nebo drogy, to je přibližně 3 % ze všech úrazů. Z toho bylo 97 % pod vlivem alkoholu a 3 % úrazů pod vlivem jiné drogy.

Z hlediska druhu zranění se samostatně sledují pouze zranění kosterní soustavy - zlomeniny. V roce 2009 bylo zaznamenáno 395 tisíc zlomenin (412 tis. v roce 2008), tj. každý čtvrtý úraz (25 %) měl za následek zlomeninu. Podíl úrazů se zlomeninami na všech úrazech se dlouhodobě nemění. S ohledem na věk ošetřených pacientů se zlomeninou připadalo nejvíce zlomenin v přepočtu na obyvatele na věkovou kategorii 15–19 let (78 zlomenin na 1 000 obyvatel), dále následoval věk 0–14 let (55 zlomenin) a dospělý věk (32 fraktur na 1 000 obyvatel). Rozložení počtu zlomenin podle věku je stejné jako celkové rozložení úrazů podle věku.

Počet úrazů v přepočtu na obyvatele krajů byl nejvyšší v kraji Královéhradeckém (207 na 1 000 obyvatel), Libereckém (197 na 1 000 obyvatel) a Jihočeském (192 na 1 000 obyvatel). Podobná distribuce byla v počtu ošetřených zlomenin s výjimkou Jihočeského kraje, kde byl počet ošetřených zlomenin podprůměrný v porovnání s celou ČR. Znamená to, že na celkový počet úrazů připadal v Jihočeském kraji jeden z nejnižších počtů zlomenin. Počty úrazů a zlomenin jsou stejně jako návštěvy na chirurgických ambulancích registrovány podle sídla zdravotnického zařízení, jinými slovy podle místa ošetření, nikoli podle místa bydliště zraněné osoby.

V roce 2009 se mírně snížil objem činnosti oboru. Poklesl počet fyzických osob zdravotnického personálu, ale narostl počet jejich úvazků. Počet evidovaných ošetřených úrazů celkem byl v absolutních počtech o 0,5 % nižší než v roce 2008, bohužel ale nelze vyloučit, že pokles byl způsoben nižším sběrem dat.

Vypracoval: MUDr. Tomáš Srb

Lékaři a ZPBD pracující v chirurgických oborech

Zaměstnanci	2008		2009		Index v %	
	lékaři	ZPBD	lékaři	ZPBD	lékaři	ZPBD
fyzické osoby (počet)	3 197	3 538	3 187	3 533	99,7	99,9
průměrný roční přepočtený počet pracovníků celkem (vč. smluvních)	1 770,84	2 917,16	1 889,15	3 024,69	106,68	103,69

Chirurgická ošetření-vyšetření (návštěvy)

Počet ošetření-vyšetření (počet návštěv)	Celkem	z toho			Jednodenní chirurgie
		První ošetření	Kontrolní ošetření	Konsiliární vyšetření	
2008	11 773 628	4 911 618	6 237 308	624 702	53 626
2009	11 750 693	4 959 519	6 162 602	628 572	44 578
Index v %	99,8	101,0	98,8	100,6	83,1
Struktura 2009 v %	100,0	42,2	52,4	5,3	-

Úrazy podle věku

Úrazy podle věku při prvním ošetření	0–14 let					
	Celkem	dopravní	školní	sportovní	ostatní	zlomeniny
2008	383 223	17 848	69 435	113 222	182 718	99 511
2009	321 498	17 231	57 727	93 950	152 590	82 264
Index v %	83,9	96,5	83,1	83,0	83,5	82,7

Úrazy podle věku při prvním ošetření	15–19 let					
	Celkem	dopravní	školní a pracovní	sportovní	ostatní	zlomeniny
2008	...	...	...	...	...	...
2009	204 305	12 165	32 736	61 845	97 559	48 656
Index v %	-	-	-	-	-	-

Úrazy podle věku při prvním ošetření	20 a více let					
	Celkem	dopravní	školní a pracovní	sportovní	ostatní	zlomeniny
2008	...	...	...	...	...	...
2009	1 115 172	93 004	137 691	211 051	673 426	264 071
Index v %	-	-	-	-	-	-

Chirurgická ošetření-vyšetření a počty úrazů ve vztahu k počtu obyvatel v krajích

Kraj 2009	Počet chirurg. ošetření-vyšetření (počet návštěv) na 1 000 obyvatel celkem	Počet prvních ošetření na 1 000 obyvatel	Počet úrazů na 1 000 obyvatel	Počet zlomenin na 1 000 obyvatel
Hl. m. Praha	1 486	618	181	49
Středočeský	867	379	128	31
Jihočeský	1 009	440	192	33
Plzeňský	1 297	554	165	41
Karlovarský	1 111	439	138	27
Ústecký	1 081	453	159	32
Liberecký	1 162	511	197	52
Královéhradecký	1 292	573	207	51
Pardubický	1 027	456	131	30
Vysočina	921	433	150	34
Jihomoravský	1 152	457	139	45
Olomoucký	1 108	469	146	30
Zlínský	1 078	448	152	43
Moravskoslezský	1 036	415	142	29
ČR	1 120	473	156	38

Rozložení návštěv (ošetření-vyšetření) podle chirurgických oborů v roce 2009

